

SZERESD A VÁLSÁGOT, MÁST ÚGYSEM TEHETSZ!

BEVEZETŐ A *FORDULAT* 15. SZÁMÁHOZ

A válság vonzásában és a válságtól való szorongás közepette élünk. Mikor beszélhetünk válságról? György Péter esztéta egy előadása alkalmával ezt így fogalmazta meg: „Minden nemzedék előállítja a következő nemzedék én-fogalmát, megtanítod neki. Onnan tudod, hogy válság van, hogy nem működik. Ha nem tudod, hogy ki vagy te, akkor nem tudod, hogy mi a foglalkozásod se. [...] Az nagyon nehéz, hogy mit hívunk énnak, s mikor nem tudjuk ezt megmondani, mert egyszerűen túl sok és túl kevés dolog jut erről az eszünkbe, akkor jön az, amit válságnak hívunk. És ez – szerintem – egy igen komoly antropológiai válság”.

Nem csak az esztéta véleménye ez, hanem a *Fordulaté* is. Ez a válság nem a globális gazdasági folyamatok irracionalitásával vagy az elszabadult, deregulált kapitalizmus sebezhetőségével és csillapíthatatlan tőkeintenzitásával vette kezdetét, hanem – mind-ezekkel összefüggésben – a modernitás korszakváltásával. Amikor az első modernitás biztosnak vett fogalmai – s egyben élethelyzetei – emberen kívül kerültek, amikor a munkaszervezeti, a gazdasági és a kulturális változások – amelyek egyben visszafordíthatatlan folyamatok is – egymást erősítve kezdték ki mindazokat a szavakat, pszichológiai és szociológiai támpontokat, amelyek a „ki vagyok én?” kérdésre adott válaszok háttérét jelentették – akkor indultunk el a változás útján, amelynek végállomása korunk válsága. Amikor az egyénben nem csak egy *én*, hanem *ének* laknak, amikor egy ember is hibrid identitások számos vonását ölti magára, amikor a Másikban csak annyiban látja tükröződni önmagát, hogy „ő is válságban van”, akkor beszélhetünk a válság antropológiájáról, melyben a bizonytalanság és bizonyosságnélküliség a kor *condition humaine*-je.

A *Fordulat* legújabb száma ennek a válságnak a kulturális és munkaszervezeti, illetve a gazdasági aspektusait mutatja be a német (kritikai) társadalomtudomány tükrében.

Ulrich Beck – nevét ismerjük, kockázattársadalmának elméletét olvassuk, annak gyakorlatát megéljük. Még a szerelemben is. Nem úgy játsszuk a második modernitás színpadán a szerelem szerepeit, nem úgy szeretjük a másikat – hogy is tehetnénk, ha fragmentált identitása miatt a Másikat soha nem ismerhetjük meg – ahogyan tette azt a kádári modernitás vagy a jóléti konszenzus idején anyánk és apánk, Kelet és Nyugat. Nem úgy török a török és német a német, mint amikor előbbiek a II. világháború után újjáépítették utóbbiak országát. A kockázat nem csak hívó – és egyben taszító kifejezés –, hanem a kockázat mi magunk vagyunk.

Egy kockázattársadalom kockázatainak zárójelbe tételére csak egy paradigmaváltás nyújthat lehetőséget. A *Fordulat* másik blokkja a 2008-ban – ténylegesen korábban – „kezdődő” gazdasági válság sokadik V (W, WW) betűs szárának aktuális szakaszát írja le. Mind-ebben megint német szerzőket, közgazdászokat és szociológusokat hívtunk segítségül.

Hol gazdasági válság van, ott hamarosan a politikai is beköszönt. Válságra írják politikusaink a programot, be kell látni, hogy akár több évünk, évtizedünk is válságunkról

fog szólni. A válság nemzedéke vagyunk. A „bizonyosság vége”, a kétértelműségek, a többismeretlenes egyenletek (Miszlivetz Ferenc szavaival élve) – ezek csak a biztos fogódzóink. Utóbbi immáron leíró kifejezések éppúgy jellemzőek a gazdasági válság közepette való (nem) működésére, mint saját identitásunkra.

De szeretni kell a válságot, hiszen szeretni kell saját magunkat. Ki magát nem fogadja el, ki saját válságát nem ismeri fel, az a válságából való kivezető útra sem fog soha rálépni. Az *én* és a kapitalizmus transzformációja elkezdődött, a válságból való kivezető úton ezzel a lappszámmal elindultunk. Mely út maga sem lineáris, hanem a válságból válságba lépés története.

Ez lenne az ember, ez lenne a kapitalizmus.

Böcskei Balázs